

Progresjonsplan I Alven eventyrbarnehage 2023-2024:

I rammeplan for barnehagen står det at «Progresjon i barnehagen innebærer at alle barna skal utvikle seg, lære og oppleve fremgang. Alle barna skal kunne oppleve progresjon i barnehagens innhold, og barnehagen skal legge til rette for at barn i alle aldersgrupper får varierte leke-, aktivitets- og læringsmuligheter. Personalet skal utvide og bygge videre på barnas interesser og gi barna varierte erfaringer og opplevelser. Barnehagen skal legge til rette for progresjon gjennom valg av pedagogisk innhold, arbeidsmåter, leker, materialer og utforming av fysisk miljø. Barn skal få utfordringer tilpasset sine erfaringer, interesser, kunnskaper og ferdigheter (Kunnskapsdepartementet, 2017, kap.8).

Alle barnehager skal bygge sin virksomhet på verdigrunnlaget og innholdet som er fastsatt i barnehageloven, rammeplan og på internasjonale konvensjoner, Norge er en del av. Barnehagen skal være en pedagogisk virksomhet som skal planlegges og vurderes. Barn og foreldre har rett til medvirkning i disse prosessene. Målet med barnehagen som pedagogisk virksomhet, er å gi barna et tilrettelagt tilbud i tråd med barnehageloven og rammeplanen. For å oppnå dette skal barnehagen være en lærende organisasjon, og det pedagogiske arbeidet skal være begrunnet i barnehageloven og rammeplanen (Kunnskapsdepartementet, 2017).

Et kjennetegn ved en lærende organisasjon er at de ansatte er engasjert i å skape og dele kunnskap om hvordan man best kan arbeide mot organisasjonens mål. I barnehager som er lærende organisasjoner, stimuleres de ansatte til å se ting på nye måter og kontinuerlig utforske hvordan man kan lære sammen med hverandre og barna.

Progresjonsplanen i Alven eventyrbarnehage er personalets eget arbeidsredskap og et nyttig arbeidsverktøy. Den går mer i dybde med våre mål og hvordan vi utfører planer, som tidligere nevnt i årsplanen. Progresjonsplanen gir personalet en oppsummert versjon av rammeplanen som vi skal arbeide med året rundt, den inneholder blant annet de syv fagområder, som går hånd i hånd.

Det inneholder også veiledende tips til oss i personalet om aktuelle aktiviteter som bygger opp om utviklingen innen hvert enkelt fagområde.

Progresjonsplan for hvert fagområde ligger nederst og viser til barns utvikling i forhold til sin alder innen fagområdet.

Progresjonsplanen er ikke ment som en «universell» fasit, men et pedagogisk forslag på hvor barn kan ligge i forhold til sin alder og utvikling innen fagområdet.

Kommunikasjon, språk og tekst

Aktiviteter innen fagområdet:

Dramatisering
Turtaking
Lek med lydering og bokstaver
Gjenkjenne bokstavlyder i eget navn
Skrive eget navn
Fortelle og gjenfortelle historier
Litteraturformidling hverdag med dialogisk lesing
Spille spill
Uttrykke seg og ta imot beskjeder
Delta i ukentlig språkgrupper
Utvikle fantasievner i fortellinger og høytlesning
Stille åpne og filosofiske spørsmål
Konsentrasjonsøving
Begrepsforståelse
Utvide ordforråd
Sang, rim, ordtak og regler
Dramatisering og bruk av konkrete i eventyr
Barneboklitteratur

Studere symboler
Eksponert for ulike dialekter
Lære regel og sangleker
Fortelle egne historier
Kategorisere (f.eks. begreper, farger, form og størrelse)
Lydbøker
Rollelek
Musikksamling hver onsdag
Bruke språket aktivt i hverdagssituasjoner
Flanellograf og ASK ordbilder
Rekvisitter til samlinger
Lekbasert skoleforberedende aktiviteter
Hjelp med å uttrykke og sette ord på sine følelser

1-2 år	2-3 år	3-4 år
- Se og oppleve samspill - Turtaking-utvikling av pragmatisk språkferdigheter - Veksle på å ha oppmerksomheten og «å få ordet». Tittei-lek - Se, kjenne på, høre lyd - Speiling og imitering av andre	- Undre seg og finne svar sammen med andre. - 2-3 ordsytringer, feil bruk av verb bøyning f.eks. kan det være vanlig å bruke «gådde». - Lesegrupper hverdag. Forklare og være lydhør etter begreper underveis på høytlesing. - Barna forstår mer enn de kan uttrykke, spør, vent og la dem vise sin kunnskap.	- Får en begynnende forståelse på det som er abstrakt. (Det som ikke er til stede, konkret og må visualiseres). - Tulle med språket. - Fargenavn, telling, spontansang, rim og regler er gøy. - Økt konsentrasjon i samlingsstunder og ulike aktiviteter

- Bekrefte det de ønsker å formidle ved å buke ord, mimikk eller kroppsspråk - Gi barnet god tid til å svare, enten med ett-ords ytringer, lyder, peking eller ved å hente gjenstander	- Barnet har god kunnskap om livet deres hjemmet. Fint tema for turtaking og å bygge på språket videre. - Barnet begynner å se sammenheng mellom årsak og virkning.	
---	--	--

4-5 år	5-6 år
- Forbedret uttale av språket - Bruk av tulleord viser språkforståelse - Kan fortelle egne korte historier - Evner å forklare/beskrive - Evner å leke med språket - Sin bokstav, alder er i fokus, fokus på identitet.	- Lengre og mer komplekse setninger med utviklet setningsstruktur, korrekt bøyning av verb og riktig preposisjoner. - Økt interesse for bokstaver, tall, lesing, og skriving. - Forstår og følger kollektive beskjeder og instruksjoner.

Kropp, bevegelse, mat og helse

Aktiviteter innen fagområdet:

Turer i nærområdet

Legge til rette for barns fine/grove motoriske utvikling

Tema samlinger: Hva er og god hygiene?

Hva er sunn mat for kroppen?

Prøve selv-drikke, spise, smøre og kle seg

Reflektere over og utvikle taktile, kinestetiske og vestibulære sansene

Bevegelsessanger

Plakat over kroppen og de ulike kroppsdeler aktivitet

Regelleker

Hinderløype

Følelser

Mestringsglede

Mulighet for dans solo og i grupper

Mulighet for sang solo og i grupper

Matlaging/tilberedning og baking

Grensesetting: Lære å respektere andres grenser

Bygge vennsksapsrelasjoner
 Selvstendighetstrening
 Grensesetting: Lære å sette egne grenser
 Hvilestund uttalt i FN barnekonvensjon
 Bevissthet rundt hva mat er laget av
 Observere og vurdere barns bevegelseskompetanse

Barns medvirkning og medbestemmelse
 i felleskap og på egne premisser
 Prøve ut og vurdere kroppslige utfordringer
 Matens opphav og måltider
 Temaer relatert til livsmestring og psykososialt miljø
 Reflekter over norske tradisjoner innen syn på matkulturen, o.l

1-2 år	2-3 år	3-4 år
- Fokus på faste rutiner og å være trygg i barnehagen- at barnet viser ulike følelser - Bygge relasjoner - Store grove bevegelser mestres med stor fryd. - Gjentakelser - Utforske leker og gjenstander med alle sanser - Parallelllek - Ettåringer kan klare å holde et krus på egen hånd - God appetitt og spiser seg mett - Peking, tverrgrep og begynnende pinsettgrep	- «Eierskap» til leker uttrykkes. - Voksenstøtte for å vise/uttrykke følelser på ulike måter - Ønsker å hjelpe til - Ønske å «klare selv». Voksne skal holde tilbake på «hjelperefleksen» - Spiser på egenhånd. Bruker skje og kan begynne å smøre litt selv. - Begynnende interesse for toalett - Kan gå baklengs, sparke ball - Øye-hånd koordinasjon går mindre bredbent - Begynne å mestre hopping og trehjulssyssel med pedal - Holde vann i en kopp - Legger enkle puslespill	- Begynnende evne til å ta andres perspektiv. F.eks. vente på tur, trøste og se andres behov - Sikrere fin/grov motoriske bevegelser - Ønsker å lære nye ting, higer etter mestringsglede. - Selvstendig ved måltid - Selvstendig på toalett besøk(Er tørr på dagen) - Kroppsbeherskelse og motoriske ferdigheter i god utvikling - Lander med samlede ben etter hopp - Kan bruke pedaler på trehjulssyssel - Evner alle grunnbevegelser: gå, løpe, hinke, hoppe, osv. - Gå uten støtte i trapp - Imitere bevegelser i bevegelsessanger og tegninger - Legger enkel-middels vanskelig puslespill

4-5 år	5-6 år
- Forbedret selvregulering på egne følelser. Barnet trenger fortsatt støtte til å sette ord på egne følelser. - Mestrer konstruksjonslek og late-som-om lek - Evner regellek og spille spill - Vennskapsrelasjoner i fokus - Overdriver de motoriske ferdigheter - Stå på vilje - Gøy med gruppeaktivitet - Evner å bruke kniv og gaffel - Selvstendig i påkledning - Kan stupe kråke, balansere på strek, hoppe langt og høyt - Mestre å perle med små perler - Løpe i trapp - Kan gå lange turer - Kaster og tar imot ball - Evner å tegne hodefoting, gjenkjennelige gjenstander - Kan tydeligere se tendenser til å bruke høyre/venstrehånd - Begynnende blyantgrep	- Tåler å tape. Evner uttrykk sine følelser i forhold til sinne engstelse og frustrasjon, uten for stor intensitet eller undertrykkelse av disse (skam) - Tørre å si imot/hevder sine synspunkter - Ansvarsfølelse - Selvstendig i regellek og spill - Vurderer sine egne prestasjoner - Gir oppmuntring og annerkjennelse til andres prestasjoner - Tåler å kjede seg- skapertrang - Evner å klippe mer presist med saks - Evner å fargelegge innen streker og kopiere angitte former - Mer bevisst på sin egen kroppsbeherskelse - Mestrer alle grunnbevegelser - Evner å klatre i trær - Evner blyantgrep

Natur, miljø og teknologi

Aktiviteter innen fagområdet:

Søppelsortering, plukking og forurensing

Lære om kildesortering, resirkulering

Naturreсурser

Bruke skogen: hinderløype, bærplukking, bål, spikke

Kreativt bruk av naturmaterialer

Utelek/turdager

Lære om vær og temperatur

Bærekraftig utvikling

Ta vare på naturen og dyreliv

Se bilder fra verden på nettbrett/pc/mobil

Naturutflukter

Bruke ulike redskaper og teknologi

Skape stop motion film og andre digitale uttrykksformer

Utforske via digitale verktøy

Menneskets livssyklus

Konstruksjonslek med ulike materialer:

Byggelek, magneter, lego, klosser, duplo, o.l

Øke miljøbevissthet

Lære om ulike dyr/plantearter
 Utforske/studere/undre seg over naturen/dyr/insekter
 Lære om omsorg for dyr
 Dyreliv i vann og på land
 Følge årstidene
 Orienter seg i naturen
 Lære om naturfenomener og fysiske lover
 Lære om planteliv
 Bli kjent med sammenhenger/samspillet i naturen
 f.eks. fotosyntese, celleånding, økosystemer i naturen, næringskjeder
 Reflekter over norske tradisjoner innen syn på naturen, o.l

Putte former i puttekaske/innpasningsbrett
 Pusle
 Trafikkopplæring Tarkus
 Trygg trafikk.no: Barnas trafikkklubb
 Øve på å se, høre og bli oppmerksom på trafikken, trafikkbilde
 Øve oss på å se til venstre/høyre/rett fram/ og stopp i forbindelse med trafikken
 Utforske og reflektere sammen med barna om fysikk/eksperimenter

1-2 år	2-3 år	3-4 år
- Plukke opp insekter, pinner og steiner. Utviklet pinsettgrep hos de fleste - Utforske gjenstander ved å føle på, lytte, smake, se på, dra, mose, klemme, dytte, kaste, banke med, trykke på knapper, riste, putt opp i og tømme ut - Peke og sanse-bøker - Vise interesse for samspill med andre i lek og andre aktiviteter	- Stort ønske om å klare seg selv og hjelpe til - Undre seg og reflektere over svar sammen, ved bruk av sansene - Øye/hånd koordinasjon i utvikling - Stor interesse for bildebøker - Trenger støtte i form av hverdagssamtaler og forklaring av begreper underveis - Barnet forstår mer enn det kan uttrykke, trenger språkstøtte gjennom ja-nei spørsmål og enkle åpne spørsmål. - La barnet forklare seg og vise sin kunnskap	- Begynnende evne til å ta andres perspektiv. F.eks. vente på tur, vise empati ved å trøste og se andres behov - Forbedret evne til visualisering/forståelse av det abstraktet - Utviklende kroppsbeherskelse og motoriske ferdigheter - Evne å konsentrere seg over lengre perioder - Evner å vente på tur i spill - Utforsker omgivelsene for lekmuligheter

4-5 år	5-6 år
- Forbedret selvregulering på egne følelser. Barnet trenger fortsatt støtte til å sette ord på egne følelser. - Mestrer konstruksjonslek og late-som-om lek - Evner å gå lengre på tur - Viser utholdenhet i fysisk aktivitet - Løsningsorientert i konstruksjonslek - Kan fortelle en sammenhengende historie - Evner å forklare beskrive med flere detaljer - Evner å samarbeide med andre og komme med egne ideer til leken/aktiviteten, - Evner å avtale lekens innhold og fordele lekeroller - Evner å forholde seg til regler - Barnet viser trygghet i barnehagen ved å ta utfordringer og gjennom å prøve/feile	- Ansvarsfølelse over naturen, miljø og teknologi - De ønsker å få oppgaver og ansvar - Selvhevdelse: tørre å si imot, hevde sine meninger og forklare sammenhenger - Evner mer presis klipping og fargelegging innen streker og angitte former - Eksperimentere i leken - Utviklet fantasievnene på f.eks kjente turområder, i utelek - Leker med innslag fra hverdagen sin og inntrykk de utsettes for - Takler og prøver seg på nye ting - Blyantgrep - Evner å forstå årsak-konsekvens i sine og andres handlinger - Forstår innhold i fellesbeskjeder og kan følge instruksjoner

Etikk, religion og filosofi

Aktiviteter innen fagområdet:

Musikk

Flanellograf formidling av kristne og andre religiøse høytider

Bøker

Personalet er bevisst på egne verdier og holdninger og være rollemodell i møte med andres verdier/holdninger

Undrende samtaler

om mangfold, respekt,

likeverd, trygghet og inkludering

Snakke om følelser

Oppmuntre og reflektere over filosofiske spørsmål

Relasjonsbygging og

veiledning i konflikt-

veiledning med barn

Sosialkompetanse

1-2 år	2-3 år	3-4 år
- Barnet viser trygghet med kjente omsorgspersoner i barnehagen - Peke og sanse-bøker - Vise interesse for samspill med andre i lek og andre aktiviteter - Bygge relasjoner og oppleve samspill med både barn og voksne - Vil bekrefte sine ønsker ved å peke, si ett-ordsytringer, lage lyder eller hente ulike gjenstander	- Stort ønske om å klare seg selv og hjelpe til - Undre seg og reflektere over svar sammen - Stor interesse for bildebøker og liker å bli lest for - Trenger støtte i form av hverdagssamtaler og forklaring av begreper underveis - Barnet forstår mer enn det kan uttrykke, trenger språkstøtte gjennom ja-nei spørsmål og enkle åpne spørsmål. - La barnet forklare seg og vise sin kunnskap - Trenger veiledning i hvordan de kan uttrykke sine følelser	- Fokus på vennskap fra barnet perspektiv - Begynnende evne til å ta andres perspektiv. F.eks. vente på tur, vise empati ved å trøste og se andres behov - Forbedret evne til visualisering/forståelse av det abstraktet - Evner toleranse for mangfold i barnehagen - Evne å konsentrere seg over lengre perioder - Evner å vente på tur i gruppesamtaler - Evner å samhandle med andre - Stiller mange spørsmål og hvorfor spørsmål - Evner å bli værende i leken selv om tema endres

4-5 år	5-6 år
- Evner å fortelle/ forklare historie med en visst sammenheng - Har kunnskap om seg selv - Forbedret selvregulering på egne følelser. Barnet trenger fortsatt støtte til å sette ord på egne følelser. - Evner å ta imot beskjeder og forholde seg til regler - Evner å løse konflikter på en god måte/å ta etiske vurderinger - Evner å beskrive med flere detaljer - Rollelek	- Bryr seg og viser omsorg for andre - De ønsker å få oppgaver og ansvar - Selvhverdelse: tørre å si imot, hevde sine meninger og forklare sammenhenger uten å trykke andre ned - Tåler å «tape og vinne» på en god måte - Evner mer presis klipping og fargelegging innen streker og angitte former - Eksperimentere i leken

- Evner å samarbeide med andre og komme med egne ideer til leken/aktiviteten, - Evner å avtale lekens innhold og fordele lekeroller - Barnet viser trygghet i barnehagen ved å utfordre seg gjennom å prøve/feile	- Utviklet fantasieevnen på f.eks late som om og leke ut ulike temaer - Inkluderende i lek - Leker med innslag fra hverdagen sin og inntrykk de utsettes for - Takler og prøver seg på nye ting - Blyantgrep - Evner å forstå årsak-konsekvens i egne og andres handlinger - Viser engasjement og selvtillit i samlingsstunder og andre aktiviteter - Vurdere sine egne prestasjoner og anerkjenne/ gi oppmuntring til andre - Forstår innhold i fellesbeskjeder og kan følge instruksjoner
---	---

Nærmiljø og samfunn

Aktiviteter innen fagområdet:

Bli kjent med lokal samfunnet

Besøke samfunnsinstitusjoner som f.eks. gamlehjem, bibliotek, togtur, skolen, nærbutikker, besøk på ulike strender i nærmiljøet

Reflektere over menneskerettigheter

Bli bedre kjent med de andre barn og voksne

Markere FN dagen

Samtale om ulike yrker: Hva jobber foreldrene med?

Mat, drikke og praksiser fra ulike kulturer

Lære barna å orientere seg og ferdes trygt

i nærmiljøet: Trafikk sikkerhet/regler

Vite sitt eget navn, foreldrenes/søskenes navn,

pedagogisk leder sitt navn og hvor de bor

Trafikk skilt og symboler.

Alltid refleksvest med barnehagens telefonnummer på tur

Utforske Samekultur

Utforske ulike familie former og måter å leve på

Samtale om menneskerettigheter og likeverd

Gruppefølelse

Barnekonvensjonen

Psykososialt miljø

Årsak /konsekvens påvirkning

1-2 år	2-3 år	3-4 år
- Barnet viser trygghet med kjente omsorgspersoner i barnehagen - Peke og sanse-bøker - Vise interesse for samspill med andre i lek og andre aktiviteter - Bygge relasjoner og oppleve samspill med både barn og voksne - Vil bekrefte sine ønsker ved å peke, si ett-ordsytringer, lage lyder eller hente ulike gjenstander	- Stort ønske om å klare seg selv og hjelpe til - Undre seg og reflektere over svar sammen - Stor interesse for bildebøker og liker å bli lest for - Trenger støtte i form av hverdagssamtaler og forklaring av begreper underveis - Barnet forstår mer enn det kan uttrykke, trenger språkstøtte gjennom ja-nei spørsmål og enkle åpne spørsmål. - La barnet forklare seg og vise sin kunnskap - Trenger veiledning i hvordan de kan uttrykke sine følelser	- Fokus på vennskap fra barnet perspektiv - Begynnende evne til å ta andres perspektiv. F.eks. vente på tur, vise empati ved å trøste og se andres behov - Forbedret evne til visualisering/forståelse av det abstrakte - Evner toleranse for mangfold i barnehagen - Evne å konsentrere seg over lengre perioder - Evner å vente på tur i gruppesamtaler - Evner å samhandle med andre - Stiller mange spørsmål og hvorfor spørsmål - Evner å bli værende i leken selv om tema endres

4-5 år	5-6 år
- Evner å fortelle/ forklare historie med en visst sammenheng - Har kunnskap om seg selv - Forbedret selvregulering på egne følelser. Barnet trenger fortsatt støtte til å sette ord på egne følelser. - Evner å ta imot beskjeder og forholde seg til regler - Evner å løse konflikter på en god måte/å ta etiske vurderinger - Evner å beskrive med flere detaljer	- Bryr seg og viser omsorg for andre - De ønsker å få oppgaver og ansvar - Selvhevdelse: tørre å si imot, hevde sine meninger og forklare sammenhenger uten å trykke andre ned - Tåler å «tape og vinne» på en god måte - Evner mer presis klipping og fargelegging innen streker og angitte former

- Rollelek - Evner å samarbeide med andre og komme med egne ideer til leken/aktiviteten, - Evner å avtale lekens innhold og fordele lekeroller - Barnet viser trygghet i barnehagen ved å utfordring seg gjennom å prøve/feile	- Eksperimentere i leken - Utviklet fantasievnene på f.eks. late som om og leke ut ulike temaer - Inkluderende i lek - Leker med innslag fra hverdagen sin og inntrykk de utsettes for - Takler og prøver seg på nye ting - Blyantgrep - Evner å forstå årsak-konsekvens i egne og andres handlinger - Viser engasjement og selvtillit i samlingsstunder og andre aktiviteter - Vurdere sine egne prestasjoner og anerkjenne/ gi oppmuntring til andre - Forstår innhold i fellesbeskjeder og kan følge instruksjoner
---	--

Antall, rom og form

Aktiviteter innen fagområdet:

Begynne å lære klokka

Spille spill

Bøker

Bruk av konkrete

Ha ulikt materialer og utstyr tilgjengelig

Tall og telling

Gradestokk

Baking ukentlig

Størrelser, former, mønster og symmetri

Rom/retning

Leke med fallskjermen

Matematiske begreper

Erfaringer med geometriske former

Kombinatorikk og sannsynlighet

Eventyr som «Pannekaka», «sjuende far i huset»
og «Geitekillingen som kunne telle til ti»

Pusle

Bruke naturen som f.eks. kongler, stein

Digital verktøy som f.eks. Salaby barnehage appen

Kjente symboler, bokstaver og tall

Mengde/Måling

Bygge/konstruksjonslek

Turbingo

Kategorisering/sortering/rydding

Farger

Regellek og sanger

Puttekasser

Hyttebygging, magneter, plusspluss

Plasseringsord: Over, under, ved siden av, bak, o.l

1-2 år	2-3 år	3-4 år
- Liker å utforske lekenes muligheter ved å riste, klemme, skyve og dra, putte oppi og tømme ut - Utforske puttekaske, bygge tårn og sandslott for å rive ned - Gjentakelser av 1, 2, 3 lek med kjente omsorgspersoner i barnehagen - Peke og sanse-bøker - Vise interesse for samspill med andre i lek og andre aktiviteter - Bygge relasjoner og oppleve samspill med både barn og voksne - Vil bekrefte sine ønsker ved å peke, si ett-ordsytringer, lage lyder eller hente ulike gjenstander	- Stort ønske om å klare seg selv - Undre seg, reflektere over svar sammen - Stor interesse for bildebøker og liker å bli lest for - Symbolsk tenkning: Late-som-om-lek, barn kan forestiller seg at gjenstander kan være noe annet enn det egentlig er i lek - Trenger støtte i form av hverdagssamtaler og forklaring av begreper underveis - Interesse for bøker - Barnet evner å se sammenheng mellom årsak og virkning - Barnet er bedre til å putte former i innpasningsbrett - La barnet forklare seg og vise sin kunnskap - Trenger veiledning i hvordan de kan uttrykke sine følelser - Utviklet øye-hånd koordinasjon - Evner å hente/rydde gjenstander til sin faste plass	- Fokus på vennskap fra barnet perspektiv - Begynnende evne til å ta andres perspektiv. Mer samarbeid i leken men utforsker fremdeles mye på egenhånd - Forbedret evne til visualisering/forståelse av det abstraktet - Evne å konsentrere seg over lengre perioder - Evner å vente på tur i gruppesamtaler - Evner å samhandle med andre - Stiller mange hav og hvorfor spørsmål - Evner å bli værende i leken selv om tema endres - Forbedret hukommelse og språkferdigheter - Kan fargenavn - Barnet synes det er spennende med sanger, fortellinger og bevegelsesleker - Mestrer å legge puslespill med enkel/middels vanskelighetsgrad

4-5 år	5-6 år
- Forbedret evne til konstruksjonslek, rollelek og regellek - Evner å ta imot beskjeder og forholde seg til regler - Ha et variert utvalg av materialer - Evner å resonnere, planlegge og finne gode løsninger underveis innen f.eks. konstruksjonslek - Evner å innordne seg etter regler i leken - Evner å samarbeide med andre og komme med egne ideer til leken/aktiviteten, - Evner å avtale lekens innhold og fordele lekeroller - Barnet viser trygghet i barnehagen ved å utfordre seg gjennom å prøve/feile - Gjentakelser og rutiner er gøy - God finmotorikk med f.eks. perling og gjennkjennelig tegninger	- Barnet i denne alderen har ferdigheter innen språk og tenkning som gjør leken til en arena hvor det får bruke fantasien, utfolde seg og eksperimentere - Gode samarbeidsferdigheter - Barnet evner å begrunne og forklare, sette ord på tanker og fortelle om sine resonnementer - Mindre avhengig av voksenstøtte i spill/regelleker - De ønsker å få oppgaver og ansvar - Selvheldelse: tørre å si imot, hevde sine meninger og forklare sammenhenger uten å trykke andre ned - Tørre å delta på noe nytt - Tåler å «tape og vinne» på en god måte - Evner mer presis klipping og fargelegging innen streker og angitte former - Utviklet fantasievnene på f.eks. late som om og leke ut ulike temaer - Inkluderende i lek og skapertrang - Leker med innslag fra hverdagen sin og inntrykk de utsettes for - Blyantgrep - Evner å forstå årsak-konsekvens i egne og andres handlinger - Vurdere sine egne prestasjoner og anerkjenne/ gi oppmuntring til andre - Forstår innhold i fellesbeskjeder og kan følge instruksjoner

Kunst, kultur og kreativitet

Aktiviteter innen fagområdet:

Eventyr og bøker	Bruke ulike formings materialer
Klippe, lime, tegne og male, osv.	Playdoh/plastelina
Kreativ utfoldelse og fantasi	Frilek-fantasi inne/ute
Musikk, rytme samling m/instrumenter	Kulturelle utflukter
Dukketeteater/skyggeteater	Rollelek
Tradisjoner og norsk kultur/andre kulturer	Moderne og eldre kunst
Dramatisering og utkledning	Stopmotion Film
Øve på å formidle «solo» opptreden og i en gruppe	Teaterforestillinger
Kunstprosjekter	Lage kunst/håndverk
Kunst med vekt på barnets personlige uttrykk	Oppleve arkitektur og ulike design
Estetikk: Sanse-og følelsererfaringer	Utforske tryllekunster og magi
	Språklig dramatisering og rollelek
	Digitale uttrykksformer som f.eks. digital tegning/maling
	Utvikle forestillingsevnen /fantasien

1-2 år	2-3 år	3-4 år
- Motorisk lek preget av gjentakelser - Sanselige og kroppslige opplevelser gjennom å utforske ulike gjenstander - Barnet viser trygghet med kjente omsorgspersoner i barnehagen - Peke og sanse-bøker	- Stort ønske om å klare seg selv og hjelpe til - Undre seg, reflektere over svar sammen - Viser større evne til kreativitet og utforskning med ulike materialer - Late-som-om lek - Stor interesse for bildebøker, fortellinger og liker å bli lest for	- Gøy å Imitere og hermer etter - Spontansang og gjengir deler av kjente sanger, rim og regler - Mye «på licksom» lek - Håndterer at leken endrer form/tema underveis - Voksne gir plass på «det tredje rommet» i leken

- Vise interesse for samspill med andre i lek og andre aktiviteter - Bygge relasjoner og oppleve samspill med både barn og voksne - Vil bekrefte sine ønsker ved å peke, si ett-ordsytringer, lage lyder eller hente ulike gjenstander - Den voksen er ofte lekeleder og bør være åpen og improvisatorisk, for det som skjer i øyeblikket - Den voksen kan oppfordre barna til å være medskapende i leken	- Trenger støtte i form av hverdagssamtaler og forklaring av begreper underveis - Barnet forstår mer enn det kan uttrykke, trenger språkstøtte gjennom ja-nei spørsmål og enkle åpne spørsmål. - La barnet forklare seg og vise sin kunnskap - Trenger veiledning i hvordan de kan uttrykke sine følelser - Barnet bygger opp fortellekompetanse, en klar fortellerstruktur. Strukturen i denne alderen er løs i fisken, preget av spontane innfall, vimser fortellingen gjerne i flere retninger. Det fører til at den ofte framstår som lite poengtert, og at barnet kan ha problem med å konkludere.	- Bruker barnehagens lekerom og lekeutstyr allsidig - Fokus på felleskapet i barnehagen - Forbedret evne til visualisering/forståelse av det abstrakte - Evner toleranse for mangfold i barnehagen - Evne å konsentrere seg over lengre perioder - Evner å samhandle med andre - Evner å bli værende i leken selv om tema endres - Barnet bygger opp fortellekompetanse, en klar fortellerstruktur. Strukturen i denne alderen er løs i fisken, preget av spontane innfall, vimser fortellingen gjerne i flere retninger. Det fører til at den ofte framstår som lite poengtert, og at barnet kan ha problem med å konkludere.
---	---	---

4-5 år	5-6 år
- Evner å fortelle/ forklare historie eller noe de har opplevd med en viss sammenheng - Blyanten i tommelgrep - Evner å tegne hodefoting og tegner så det er gjenkjennelig - Har kunnskap om seg selv - Evner å ta imot beskjeder og forholde seg til regler - Evner å beskrive med flere detaljer - Rollelek - Evner å samarbeide med andre og komme med egne ideer til leken/aktiviteten	- Bryr seg og viser omsorg for andre - De ønsker å få oppgaver og ansvar - Selvheldelse: tørre å si imot, hevde sine meninger og forklare sammenhenger uten å trykke andre ned - Tåler å «tape og vinne» på en god måte - Evner mer presis klipping og fargelegging innen streker og angitte former - Eksperimentere i leken - Utviklet fantasievnen på f.eks late som om og lar seg rive med i rollelek, leke ut ulike roller/temaer

- Evner å avtale lekens innhold og fordele lekeroller - Barnet viser trygghet i barnehagen ved å utfordre seg selv gjennom å prøve/feile - Barnets fortellinger tematiserer ofte de store spørsmålene i livet, gjerne knyttet til konflikter mellom store og små, sterke og svake.	- Inkluderende i lek - Leker med innslag fra hverdagen sin og inntrykk de utsettes for - Utviklet fortelle kompetanse og struktur. Gjennom å fortelle <i>ordner</i> og <i>kommenterer</i> barnet verden. Fortellingen er en meningsskapende aktivitet som har mye til felles med leken, og den kan ses som uttrykk for iscenesetting av virkeligheten. - Takler og prøver seg på nye ting - Blyantgrep - Evner å forstå årsak-konsekvens i egne og andres handlinger - Viser engasjement og selvtillit i samlingsstunder og andre aktiviteter - Vurdere sine egne prestasjoner og anerkjenne/ gi oppmuntring til andre - Forstår innhold i fellesbeskjeder og kan følge instruks
--	--